Sprawdzian: Kryzys i upadek Rzeczypospolitej (klasa 2 liceum)

Grupa A

Historia: czasy saskie, reformy Stanisława Augusta, rozbiory i powstanie kościuszkowskie

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 19

8 zadań, 19 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

KEN (1773):

(A) pierwsze ministerstwo oświaty

(B) urząd cenzury druków i książek

(C) najwyższy sąd szlachecki

(D) przedstawicielstwo papieskie

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Konfederacja targowicka, zawiązana w 1792 roku przez część magnaterii przeciwko reformom Sejmu Wielkiego, doprowadziła bezpośrednio do:

(A) uchwalenia Konstytucji 3 maja

(B) drugiego rozbioru Rzeczypospolitej (1793)

(C) unii lubelskiej

(D) powstania kościuszkowskiego jako pierwszej reakcji zbrojnej

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Uzupełnij: Wielkie patriotyczne powstanie polskie (1794) pod wodzą Tadeusza (1) _____ zakończyło się klęską. Bezpośrednią przyczyną upadku Rzeczypospolitej w 1795 r. był (2) _____ rozbiór, dokonany przez Rosję, Prusy i Austrię.

(1) do wyboru: Kołłątaja / Kościuszki / Dąbrowskiego / Pułaskiego

(2) do wyboru: I / III / II / IV

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Wyjaśnij bezpośrednie przyczyny upadku Rzeczpospolitej w wyniku trzeciego rozbioru w 1795 roku.

Zadanie 5. (0–3 pkt)
Wyjaśnij przyczyny rozbiorów Polski (1772, 1793, 1795). Uwzględnij czynniki wewnętrzne i działania mocarstw.

Zadanie 6. (0–3 pkt)
Wyjaśnij okoliczności i konsekwencje trzeciego rozbioru Polski (1795).

Zadanie 7. (0–3 pkt)
Przedstaw trzy najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (1791 r.) i wyjaśnij ich znaczenie ustrojowe.

Zadanie 8. (0–3 pkt)
Scharakteryzuj reformy Sejmu Wielkiego (1788–1792) na tle sytuacji międzynarodowej.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xviii-w-i-upadek

Sprawdzian: Kryzys i upadek Rzeczypospolitej (klasa 2 liceum)

Grupa B

Historia: czasy saskie, reformy Stanisława Augusta, rozbiory i powstanie kościuszkowskie

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 19

8 zadań, 19 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Konfederacja Targowicka (1792) zawiązana przez polskich magnatów prosiła Rosję o interwencję zbrojną, ponieważ:

Ⓐ chciała bronić Konstytucji 3 Maja przed zagrożeniem pruskim i austriackim na zachodnich granicach

Ⓑ walczyła o niepodległość Litwy od Polski i zerwanie unii zawartej w Lublinie w 1569 roku

Ⓒ dążyła do zjednoczenia Polski z Saksonią pod dziedzicznym berłem dynastii Wettynów

Ⓓ sprzeciwiała się Konstytucji 3 Maja i chciała przywrócić dawny ustrój szlacheckiej anarchii

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Konstytucja 3 Maja 1791 roku była przełomowym dokumentem, ponieważ:

Ⓐ znosiła Rzeczpospolitą i proklamowała Królestwo Polskie pod berłem Habsburgów jako dziedzicznych władców

Ⓑ wprowadzała absolutyzm oświecony wzorowany na modelu Prus i Austrii, likwidując sejm i sejmiki

Ⓒ znosiła monarchię i ustanawiała polską republikę na wzór Stanów Zjednoczonych z wybieranym prezydentem

Ⓓ ustanawiała dziedziczną monarchię parlamentarną, znosiła liberum veto i reformowała ustrój Rzeczypospolitej

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Uzupełnij zdania dotyczące ostatnich lat Rzeczypospolitej: (1) Naczelnikiem powstania ogłoszonego w Krakowie w marcu 1794 roku był (1) _____ (2) Trzeci, ostateczny rozbiór Polski, po którym Rzeczpospolita przestała istnieć jako państwo, dokonany został przez Rosję, Prusy i Austrię w (2) _____ roku.

(1) do wyboru: Jan Henryk Dąbrowski / Tadeusz Kościuszko / Józef Poniatowski / Kazimierz Pułaski
(2) do wyboru: 1793 / 1772 / 1791 / 1795

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Wyjaśnij przyczyny upadku Rzeczypospolitej (rozbiorów 1772, 1793, 1795). Uwzględnij czynniki wewnętrzne i zewnętrzne.

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Przedstaw wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Wskaż trzy reformy wprowadzone przez Konstytucję 3 maja 1791 roku.

Zadanie 7. (0–3 pkt)

Wyjaśnij genezę i przebieg powstania kościuszkowskiego (1794).

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij znaczenie Konstytucji 3 maja 1791 roku dla ustroju Rzeczypospolitej i podaj dwie jej postanowienia.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xviii-w-i-upadek

Sprawdzian: Kryzys i upadek Rzeczypospolitej (klasa 2 liceum)

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **B**

3. (2 pkt) **(1) Kościuszki; (2) III** — po 1 pkt za lukę

4. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Reformy Sejmu Wielkiego i uchwalenie Konstytucji 3 maja w 1791 roku wywołały sprzeciw części magnaterii, która zawiązała konfederację targowicką i wezwała na pomoc wojska rosyjskie, co doprowadziło do przegranej wojny 1792 roku i drugiego rozbioru w 1793 roku. Ostatnią próbą ratowania niepodległości była insurekcja kościuszkowska w 1794 roku, której klęska przypieczętowała los państwa — w 1795 roku Rosja, Prusy i Austria dokonały trzeciego rozbioru, likwidując Rzeczpospolitą jako samodzielne państwo.
Punktacja: Wskazanie przyczyny politycznej (reakcja mocarstw na reformy Sejmu Wielkiego i Konstytucję 3 maja) – 1 pkt. Wskazanie przebiegu (konfederacja targowicka, wojna 1792, drugi rozbiór) – 1 pkt. Wskazanie bezpośredniej przyczyny (klęska insurekcji kościuszkowskiej w 1794 roku) – 1 pkt. Łącznie 3 pkt.

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wewnętrznie Polska była osłabiona anarchią szlachecką (liberum veto paraliżowało sejm), brakiem silnej armii i uzależnieniem od Rosji (protektorat Katarzyny II). Zewnętrznie: Rosja, Prusy i Austria uzgodniły w 1772 r. I rozbiór (oderwanie ok. 30% terytorium). Próby reform — Sejm Czteroletni i Konstytucja 3 Maja (1791) — zagroziły interesom sąsiadów: po wojnie polsko-rosyjskiej 1792 r. i przejęciu władzy przez konfederację targowicką nastąpił II rozbiór (1793), a po upadku insurekcji kościuszkowskiej (1794) — III rozbiór (1795), czyli całkowita likwidacja państwa polskiego.
Punktacja: 1 pkt za wewnętrzne (anarchia szlachecka, liberum veto, słabość armii). 1 pkt za zewnętrzne (ekspansja Rosji, Prus i Austrii). 1 pkt za chronologię i skutki (utrata niepodległości na 123 lata). 3 pkt.

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Trzeci rozbiór Polski nastąpił bezpośrednio po klęsce powstania kościuszkowskiego w 1794 roku, które było ostatnią próbą obrony niepodległości Rzeczpospolitej. W 1795 r. trzy mocarstwa - Rosja, Prusy i Austria - dokonały ostatecznego podziału pozostałych ziem polskich między siebie. Konsekwencją była całkowita likwidacja państwowości polskiej, która zniknęła z mapy Europy na 123 lata, aż do odzyskania niepodległości w 1918 roku.
Punktacja: Okoliczności - klęska powstania kościuszkowskiego 1794 (1 pkt). Przebieg rozbioru - podział ziem między Rosję, Prusy i Austrię (1 pkt). Konsekwencje - całkowita likwidacja państwowości polskiej na 123 lata (1 pkt). Łącznie 3 pkt.

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Postanowienia: 1) Zniesienie liberum veto i konfederacji — decyzje sejmu miały być podejmowane większością głosów, co kończyło paraliż parlamentarny. 2) Wprowadzenie dziedziczności tronu — po śmierci Stanisława Augusta tron miał przejść na dynastię saską Wettinów, eliminując wolną elekcję z jej wadami. 3) Ustanowienie Straży Praw jako organu wykonawczego — odpowiadała przed sejmem, co wprowadzało elementy odpowiedzialności ministerialnej. Znaczenie: Konstytucja modernizowała archaiczny ustrój Rzeczypospolitej, zbliżając go do monarchii konstytucyjnej.
Punktacja: Trzy postanowienia (1,5 pkt) + wyjaśnienie znaczenia (1,5 pkt). Razem 3 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Reformy: Konstytucja 3 maja (zniesienie liberum veto, dziedziczność tronu), prawo o miastach (1791), zwiększenie armii. Kontekst: wojna rosyjsko-turecka (1787–92) angażowała Rosję. Gdy Rosja ją zakończyła — konfederacja targowicka, interwencja, II rozbiór.
Punktacja: Reformy (1,5 pkt) + kontekst (1,5 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **(1) Tadeusz Kościuszko; (2) 1795** — po 1 pkt za lukę

4. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Upadek Rzeczypospolitej był rezultatem kryzysu wewnętrznego i zewnętrznego nacisku. Wewnętrznie — liberum veto przez 150 lat paraliżowało reformy sejmu; magnaci dbali o własne interesy, biorąc obce pensje; armia była małoliczna i zaniedbana. Zewnętrznie — Rosja od czasów Augusta III traktowała Rzeczpospolitą jako protektorat; Prusy i Austria chciały terytorialnych korzyści. Pierwsza próba reformy — Konstytucja 3 Maja (1791) — była nowoczesna, ale natychmiast obalona przez Konfederację Targowicką i interwencję rosyjską. Powstanie Kościuszkowskie (1794) skończyło się klęską, a w 1795 r. III Rozbiór wymazał Polskę z mapy.
Punktacja: (1) Wewnętrzne: liberum veto, prywata magnatów, brak reform armii i skarbu, anarchia sejmowa (1 pkt). (2) Zewnętrzne: ekspansywna polityka Rosji (kontrola przez ambasadora Repnina), Prusy i Austria szukające terytorialnych zdobyczy (1 pkt). (3) Próby reformy: Konstytucja 3 Maja 1791 — obalona przez Konfederację Targowicką i Rosję; Powstanie Kościuszkowskie (1794) upadło po klęsce pod Maciejowicami (1 pkt). Maks. 3 pkt.

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wewn.: lib.veto, oligarchizacja, słabość króla, brak armii. Zewn.: Rosja/Prusy/Austria, przewaga militarna.
Punktacja: Wewn.(1,5)+zewn.(1,5).

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Konstytucja zniosła liberum veto i wolną elekcję, wprowadziła dziedziczność tronu w dynastii saskiej i trójpodział władzy. Rozszerzyła prawa mieszczan i wzięła chłopów pod ochronę prawa.
Punktacja: Po 1 pkt za każdą trafną reformę, np. zniesienie liberum veto i wolnej elekcji, trójpodział władzy, dziedziczność tronu, prawa dla mieszczan, opieka prawa nad chłopami.

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Powstanie kościuszkowskie wybuchło w 1794 r. jako reakcja patriotów na drugi rozbiór Polski i rządy konfederacji targowickiej. Tadeusz Kościuszko złożył przysięgę na rynku krakowskim 24 marca 1794 r., a wkrótce potem odniósł zwycięstwo w bitwie pod Racławicami, w której chłopscy kosynierzy odegrali istotną rolę. Mimo początkowych sukcesów powstanie zakończyło się klęską pod Maciejowicami i wzięciem Kościuszki do niewoli, co otworzyło drogę do trzeciego rozbioru Polski w 1795 roku.
Punktacja: Geneza — reakcja na drugi rozbiór i rządy konfederacji targowickiej (1 pkt) + przebieg — przysięga na rynku krakowskim, bitwa pod Racławicami (1 pkt) + zakończenie — klęska pod Maciejowicami, otwarcie drogi do III rozbioru (1 pkt). Maks. 3 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Konstytucja 3 maja była drugą na świecie i pierwszą w Europie ustawą zasadniczą, stanowiącą próbę ratowania osłabionego liberum veto i anarchią magnacką państwa polsko-litewskiego. Zniosła liberum veto i wolną elekcję na rzecz dziedziczności tronu w dynastii saskiej, a także wprowadziła trójpodział władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, wzorowany na ideach oświeceniowych.
Punktacja: 1 pkt za znaczenie (druga na świecie, pierwsza w Europie konstytucja, próba reformy i wzmocnienia państwa), po 1 pkt za każde z dwóch postanowień (np. zniesienie liberum veto i wolnej elekcji, dziedziczność tronu, trójpodział władzy, ochrona mieszczan). Maks. 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 19 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	18–19 pkt
dobry (4)	15–17 pkt
dostateczny (3)	10–14 pkt
dopuszczający (2)	6–9 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xviii-w-i-upadek**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.